

Bài 3: KINH TẾ CHÍNH TRỊ HỌC CỦA KHU VỰC CÔNG

**Kinh tế học khu vực công
Chương trình Giảng dạy Kinh tế Fulbright**

Huỳnh Thế Du

Nội dung trình bày

- ✓ Nhắc lại hai lý thuyết lựa chọn công
- ✓ Lý thuyết về cử tri trung vị
- ✓ Một số ví dụ thực tiễn
- ✓ Những vấn đề rút ra

Luật phiếu bầu trung vị

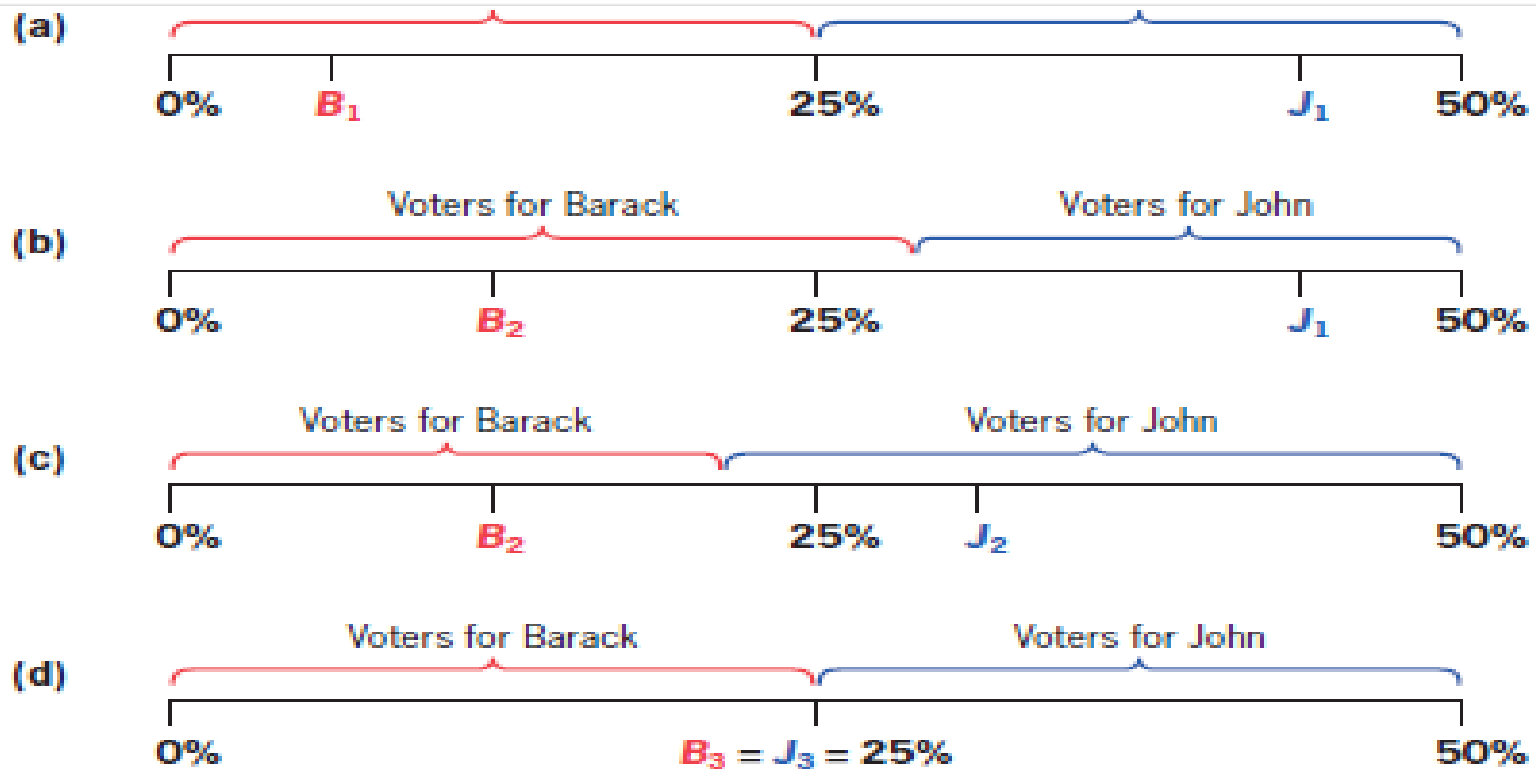

Giả sử Anh, Minh, và Sơn quyết định cùng đi ăn phở. Anh muốn ăn phở vỉa hè 20 nghìn đồng/tô, trong khi Minh thích phở bình dân 30 nghìn đồng/tô và Sơn muốn phở cao cấp 50 nghìn đồng/tô. Nếu mạnh ai nấy đi thì mỗi người sẽ chọn nơi ưa thích của mình, nhưng nếu quyết định cùng đi thì cả ba sẽ chọn gì?

Các phương án	Lựa chọn của từng người			Kết quả
50 hoặc 20	A: 20	M: 50 hay 20	S: 50	50 hoặc 20
50 hoặc 30	A: 30	M: 30	S: 50	30
30 hoặc 20	A: 20	M: 30	S: 30	30

Luật phiếu bầu trung vị (tt)

Mức chi tiêu dành cho quốc phòng chiếm từ 0-50% ngân sách. Câu hỏi đặt ra là những người đứng ra tranh cử nên đề xuất mức nào?

“Tất cả những gì các chính khách hay nhà phân tích cần tìm hiểu là sở thích của cử tri trung vị”

Lý thuyết về cử tri trung vị

- ✓ Nếu thị hiếu của các cá nhân có tính đơn đỉnh thì kết quả bỏ phiếu theo đa số sẽ được quyết định bởi thị hiếu của cử tri trung vị.

Một số ví dụ điển hình ở các nước

- ✓ Hệ thống đường cao tốc của Hoa Kỳ
- ✓ Đường hầm lớn ở Massachusetts
- ✓ Công ty thép POSCO ở Hàn Quốc
- ✓ Khu kinh tế Batam, Indonesia

Những khoản đầu tư đáng xấu hổ ở Mỹ

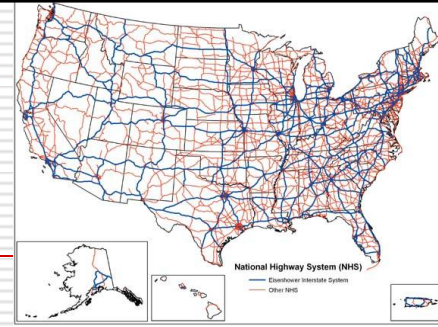
✓ Hai cây cầu ở Alaska

- Chiếc thứ nhất dài 1 dặm ở Ketchikan với tổng chi phí 200 triệu đô-la Mỹ kết nối giữa một thị trấn 7.845 người với một hòn đảo có 50 cư dân.
- Chiếc cầu thứ hai dài 3 dặm ở Anchorage, 2 tỷ đô-la Mỹ kết nối đến một cảng chỉ có một người thuê không có người ở và hoạt động kinh doanh gì.

✓ Dự án Big Dig ở Massachusetts

- Dự án được xây dựng tại vùng Boston, nơi được xem là cái nôi của tri thức nhân loại với Harvard và MIT ở đó.
- Được xem là một kỳ quan về mặt công nghệ và chính trị vì đây là một trong những dự án tốn kém (lãng phí) nhất trong lịch sử hiện đại (1 tỷ đô-la/km đường và hầm).
- Những phân tích về hiệu quả và chi phí không có ý nghĩa:
  - Điều kiện: Tỷ số lợi ích/chi phí của dự án ít nhất phải bằng tỷ số lợi ích/chi phí của dự án riêng đường hầm.
  - Kết quả phân tích tỷ số lợi ích và chi phí tính riêng hai dự án là 0,3 trong khi gộp lại là 0,4 → dự án được ủng hộ.

Hệ thống đường cao tốc liên bang Hoa Kỳ

- ✓ Được xem là kỳ quan của nhân loại trong thế giới hiện đại.
- ✓ Góp phần làm cho kinh tế Hoa Kỳ cất cánh
- ✓ Các yếu tố thành công:
  - Sáng kiến của Tổng thống Eisenhower
  - Được những lực lượng/nhóm có quyền lực ủng hộ như:
    - Quân đội,
    - Các nhà sản xuất thép,
    - Các nhà sản xuất xe hơi
    - Xây dựng
    - Thị trường các thành phố
    - Thống đốc các bang.

Công ty thép Posco của Hàn Quốc

- ✓ Doanh nghiệp được hỗ trợ/ tài trợ rất nhiều bởi Chính phủ Hàn Quốc.
  - ✓ Được thành lập theo Luật thương mại để đảm bảo theo cơ chế quản trị của các doanh nghiệp tư nhân.
  - ✓ Tinh thần doanh nhân công của ông Park Tae-Joon, một vị tướng quân đội về hưu.
  - ✓ Sự dũng cảm của tướng Park Chung Hee khi quyết định bình thường hóa và nhận bồi thường của chính phủ Nhật.
-

Phát triển các khu kinh tế ở Trung Quốc

- ✓ Các khu kinh tế đã tạo ra sự thần kỳ của Trung Quốc.
- ✓ Chúng là nền tảng tạo ra một Trung Quốc mới.
- ✓ Các kinh tế thể hiện rõ triết lý cải cách của Đặng Tiểu Bình.
- ✓ Sự cạnh tranh giữa các khu các bộ phận liên quan là rất quyết liệt.

Khu kinh tế Batam, Indonesia

- Đảo Batam với DT 715 km² và DS 950 nghìn người (2010).
- Kinh tế truyền thống trước KKT:
  - ✓ Thủy sản
  - ✓ Lâm nghiệp
- Lợi thế:
  - ✓ Nằm trong tam giác tăng trưởng Sijori (Indo-Malay-Sin)
  - ✓ Cách Singapore 20 km
  - ✓ Chi phí LĐ và đất đai thấp

Những bài học rút ra

- ✓ Lý do dự án được triển khai
    - Một liên minh rất mạnh ở các chính quyền trung ương và địa phương ủng hộ dự án này
    - Sự quyết tâm của những nhân vật chủ chốt
  - ✓ Những dự án có sự tham gia của các bên liên quan với lợi ích dài hạn thì dự án hiệu quả.
  - ✓ Những người đóng vai trò chính trong các dự án có đủ thẩm quyền, uy tín và động cơ để theo đuổi công việc đến cùng.
  - ✓ Có một áp lực mạnh mẽ để dự án phải hiệu quả/được thực hiện.
-

Thực tiễn ở Việt Nam

- ✓ Lựa chọn tập thể trong thời chiến và thời bình
- ✓ Đường mòn HCM và đường HCM ngày nay
- ✓ Đường dây 500KV
- ✓ Nam Sài Gòn so với Thủ Thiêm
- ✓ Một số ví dụ khác

Đường HCM và đường dây 500kv

- ✓ Cả đường mòn HCM và đường HCM mới được xây dựng dựa vào quyết tâm của lãnh đạo cao cấp Việt Nam
    - Đường mòn Hồ Chí Minh thành công?
    - Đường HCM không thành công?
  - ✓ Đường dây 500KV được xây dựng thành công nhờ một phần rất lớn quyết tâm của cố Thủ tướng Võ Văn Kiệt và những người ủng hộ ông.
-

Nam Sài Gòn sv. Thủ Thiêm

- ✓ PMH hay nam Sài Gòn được xem là một trong những dự án đầu tư đô thị và phát triển hạ tầng thành công nhất Việt Nam dưới nhiều góc độ.
  - ✓ Dự án này thành công là nhờ sự ủng hộ của một liên minh rất mạnh và có tinh thần doanh nhân công/tư của ông Phan Chánh Dưỡng và Lawrence Ting.
  - ✓ Thủ Thiêm được kỳ vọng là Phố Đông của Việt Nam trong hơn hai thập kỷ qua, nhưng vẫn là tiềm năng.
  - ✓ Số vốn gần 20 nghìn tỷ đã được vay để đền bù vào năm 2009/2010. Nếu tính chi phí vốn bình quân 10%-12%/năm, thì lãi suất trong khoảng 5 năm qua đã gần bằng số vốn gốc.
  - ✓ Những trục trặc quan trọng của các dự án lớn là gì?
-

Một số ví dụ khác

- ✓ Cơ chế kế hoạch tập trung và những đột phát của đêm trước đổi mới
  - ✓ Sự phát triển của Viettel và việc phóng vệ tinh của VNPT.
  - ✓ Các chương trình hay chính sách trọng điểm: Mía đường, đánh bắt xa bờ, đóng tàu, ô-tô, sắt thép.
  - ✓ Những chuyển biến ở ngành giao thông vận tải.
-

Cạnh tranh và phân bổ nguồn lực ở các địa phương

- ✓ Hệ thống tập trung nên các địa phương tìm cách xin trung ương để được ưu đãi, đặc thù.
- ✓ Người làm tốt bị phạt (phải đóng thuế hay nộp ngân sách cao), trong khi người làm tệ lại được hỗ trợ.
- ✓ Tư duy phân chia ngân sách bình quân chủ nghĩa.
- ✓ Hệ quả: Thay vì tập trung nguồn lực để làm cho hệ thống trở lên hiệu quả hơn thì các địa phương lại tìm cách tạo dựng các quan hệ và đi “xin” và cạnh tranh kéo nhau xuống đáy.

Những vấn đề rút ra

- ✓ Chúng ta luôn tìm được một hoặc một vài nhân vật đóng vai trò quan trọng trong bất cứ một dự án thành công nào.
  - ✓ Nhiều dự án thất bại rất khó để tìm người để đổ lỗi.
  - ✓ Việt Nam cần phải khắc phục được tình trạng ngân sách “tôm hùm” nêu trên.
  - ✓ Tạo cơ chế để có các lựa chọn công “mềm” nhiều hơn thay vì sự phổ biến của các lựa chọn công cứng.
  - ✓ Phải có áp lực để các tổ chức/cá nhân ở khu vực công phải trở lên hiệu quả.
-